

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΕΠΑ.Λ.

Μ. Δευτέρα 2 Απριλίου 2018 | Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΘΕΜΑΤΑ

I. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Η συναισθηματική απάθεια του σημερινού ανθρώπου

Εκείνο που παρατηρεί κανένας σήμερα είναι πως ο άνθρωπος των βιομηχανικών κοινωνιών κατόρθωσε να κυριαρχήσει τόσο πολύ στο χώρο και στο διάστημα, που ο άνθρωπος άλλων εποχών δεν μπορούσε καν να το συλλάβει.

Οι άνθρωποι σήμερα επάνω στην υδρόγειο σφαίρα είναι τόσο κοντά ο ένας στον άλλο, παρά τις αποστάσεις που τους χωρίζουν, ώστε ο ένας να μιλά στον άλλο και να ακούεται από τη μια άκρη της γης ως την άλλη. Να μιλά προσωπικά με το ασύρματο και με άλλα μέσα, να ακούει μια είδηση ή έναν ομιλητή την ίδια στιγμή και όμοια όπως εκείνος που βρίσκεται ένα μέτρο κοντά του. Να γίνεται θεατής των ιδίων πραγμάτων και σκηνών την ίδια στιγμή που γίνεται εκείνος που βρίσκεται μέσα στο στενό χώρο - στην άλλη άκρη της γης -, όπου διαδραματίζονται όσα βλέπει ή ακούει και στην πιο απομακρυσμένη ποιμενική καλύβα ακούς την ίδια στιγμή τις ειδήσεις του άλλου ημισφαιρίου, κι ακόμη δεν ξέρουμε σε δέκα χρόνια τι μπορεί να μας παρουσιάσει η ανάπτυξη του τεχνικού πολιτισμού.

Έτσι, ο άνθρωπος και των πιο απομακρυσμένων μερών της γης έχει έρθει τόσο κοντά μας, όσο βρίσκεται και ο πιο κοντινός γείτονας της κατοικίας μας. Αυτό ίσως είναι η αιτία που ο πλησίον μας σήμερα, ο στενός γείτονάς μας απομακρύνθηκε τόσο πολύ από κοντά μας, φαινόμενο που το διαπιστώνει η απλή καθημερινή παρατήρηση και πείρα, όταν δεν ξέρουμε χρόνια πώς λέγεται και ποιος είναι - για να μην πω κάτι περισσότερο - αυτός που κατοικεί με την οικογένειά του στο διπλανό διαμέρισμα της ίδιας πολυκατοικίας, που μένουμε κι εμείς.

Παρά την κατά θαυμαστό τρόπο συντόμευση ή καλύτερα αφανισμό των αποστάσεων, ο άνθρωπος σήμερα υποφέρει κάτω από ένα τυραννικό συναίσθημα μοναξιάς, τέτοιας που, ίσως, ποτέ να μην αισθάνθηκε τόσο πιεστικά ο άνθρωπος

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

καμιάς άλλης εποχής. Κοινός αγώνας και κοινές ανάγκες δε μας ενώνουν σήμερα -έτσι όπως άλλοτε, κατά προσωπικό τρόπο. Μόλις μπορούμε να αισθανθούμε και να ζήσουμε κάπως στενά το συνολικό πεπρωμένο μας. Κι ακόμη τον πιο στενό οικογενειακό σύνδεσμο, το πεπρωμένο της οικογενειακής κοινότητάς μας δεν το ζει ο σημερινός άνθρωπος του τεχνικού πολιτισμού έτσι όπως άλλοτε χαρακτηριστική επίδραση του βιομηχανικού πνεύματος και αλλαγή κοινωνικού σχήματος και μορφής.

Στη νέα μορφή της ζωής, αυτής που είναι απόρροια της βιομηχανικής ανάπτυξης, οι άνθρωποι, κυρίως των καλά αναπτυγμένων βιομηχανικών κοινωνιών, είναι παθητικοί θεατές ενός κοινωνικού φαινομένου μέσα στον πλατύ κόσμο, όπου μένουν μοναχοί, μονήρεις, ανάμεσα σε μοναχούς και μονήρεις. Ο άνθρωπος σήμερα, κάτω από την επίδραση του βιομηχανικού πνεύματος, αναζητεί - και σ' αυτό τον βοηθούν τα τηλεπικοινωνιακά μέσα - όλο και πιο μεγάλους και πλατείς κύκλους γνωστών. Ζητεί να γνωρίζει όλο και πιο μεγάλη μάζα ανθρώπων, που κάτι να ξέρει ή κάτι να μάθει γι' αυτούς. Δεν αναζητεί την εντατική στενή γνωριμία, που να προέρχεται από κοινά βιώματα, παρά τη γνωριμία εκείνη που μόλις μπορεί να πει κανένας πως αναγνωρίζει ένα πρόσωπο.

Κι όλα αυτά φθίνουν, γιατί η φιλία και η βαθύτερη γνωριμία, οι στενοί δεσμοί ριζώνουν σε μια βαθιά προσωπική συναναστροφή και σε μια εσωτερική συνάντηση με το νόημα του πραγματικού δεσμού, της πραγματικής και αγνής κοινοτικής ζωής των υποχρεώσεων και της εσωτερικής προσοχής για συμπαράσταση και βοήθεια του άλλου. Το βιομηχανικό πνεύμα στο δέσιμο και στις στενές εσωτερικές σχέσεις των ανθρώπων έδωσε μια νέα μορφή και περιεχόμενο, τις άλλαξε. Από στενές, εσωτερικές, ψυχικές φιλίες και συναντήσεις τις έκανε φιλίες ή κοινότητες συμφερόντων, συνεταιρικές εμπορικές φιλίες και κάθε άλλο παρόμοιο.

Η πραγματική φιλία προϋποθέτει ή, καλύτερα απαιτεί μια ολική στροφή, ένα ολόκληρο δόσιμο του ανθρώπου προς τους άλλους. Σωστή φιλία είναι πραγματική κατανόηση, κοινή βίωση όλων των όρων ζωής του άλλου. Στο σημείο όμως αυτό, παρατηρούν οι κοινωνιολόγοι, σκοντάφτουμε σήμερα μέσα στο θρίαμβο του τεχνικού πολιτισμού, ο οποίος είναι θρίαμβος του ορθολογισμού. Σκοντάφτουμε, γιατί η εσωτερική ζωή του ανθρώπου δεν μπορεί να αναπτυχθεί και να ωριμάσει απλώς και μόνο κατά ορθολογικό τρόπο, έχει τους δικούς της όρους, τις δικές της απαιτήσεις, που, αν τις παραμελούμε και δεν τις αναπτύσσουμε όπως πρέπει, τότε παρουσιάζεται ένα **χάσμα** στην οργάνωση του εσωτερικού και εξωτερικού κόσμου.

Ιω. Ν. Ξηροτύρης,

Επίκαιρα Κοινωνικά Προβλήματα, 1965

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

1^η Δραστηριότητα

Με αφορμή μια συζήτηση που πρόκειται να γίνει στην τάξη σας με θέμα την αλλοτρίωση διαβάσατε το παραπάνω κείμενο. Να γράψετε την περίληψη του, ώστε να ενημερωθούν οι συμμαθητές σας γι' αυτό. (80-100 λέξεις)

Μονάδες 15

2^η Δραστηριότητα

α) Ποιος είναι ο τρόπος ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές σε συγκεκριμένα χωρία της παραγράφου.

Μονάδες 5

β) «**Η πραγματική φιλία προϋποθέτει ή, καλύτερα απαιτεί μια ολική στροφή, ένα ολόκληρο δόσιμο του ανθρώπου προς τους άλλους.**»: Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης (ενεργητική/παθητική) αιτιολογώντας την επιλογή του συγγραφέα και να την μετατρέψετε στο άλλο είδος.

Μονάδες 5

γ) «**χάσμα**»: να χρησιμοποιήσετε τη λέξη σε μία πρόταση με την κυριολεκτική της σημασία και σε μία με τη μεταφορική.

Μονάδες 2

δ) Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις, αντικαθιστώντας καθένα από τους υπογραμμισμένους τύπους με ένα συνώνυμό τους:

i. «...που ο άνθρωπος άλλων εποχών δεν μπορούσε καν να το **συλλάβει**.»

ii. «Παρά την κατά θαυμαστό τρόπο συντόμευση ή καλύτερα **αφανισμό** των αποστάσεων...»

iii. «Στη νέα μορφή της ζωής, αυτής που είναι **απόρροια** της βιομηχανικής ανάπτυξης...»

Μονάδες 3

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

3^η Δραστηριότητα

Στη σύγχρονη εποχή, το φαινόμενο της αλλοτρίωσης είναι πλέον κυρίαρχο, ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα. Σε μια ομιλία που θα εκφωνήσετε στο σχολείο σας, να αναζητήσετε τα αίτια του φαινομένου. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 20

II. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας

Η Μαρία Ιορδανίδου στο τελευταίο της πεζογράφημα «Η αυλή μας» (1981), το οποίο είναι σε μεγάλο βαθμό αυτοβιογραφικό, ασχολείται με την καθημερινότητα στην πόλη. Η ηλικιωμένη πια συγγραφέας διαμένει σε πολυκατοικία και βιώνει όλα τα προβλήματα αυτού του τρόπου ζωής.

Ζούμε στην εποχή του τσιμέντου και της πολυκατοικίας.

Κι εγώ τώρα κάθομαι σε πολυκατοικία. Έχω ένα εσωτερικό δωάρι στον τρίτο όροφο. Εσωτερικά τα λένε τώρα τα διαμερίσματα που δε βλέπουν στο δρόμο αλλά στην αυλή. Μα και η αυλή πια δε λέγεται αυλή αλλά ακάλυπτος χώρος.

Στις περισσότερες απ' αυτές τις πολυκατοικίες, που χτίζονται η μια ύστερα απ' την άλλη, σπάνια θα δεις παράθυρο. Είναι όλο μπαλκονόπορτες και βγαίνουν σ' ένα μπαλκόνι που ζώνει την πολυκατοικία ένα γύρο και θυμίζει κατάστρωμα βαποριού. Έτσι λοιπόν, μπαλκονόπορτα και κάμαρα, και η κάθε κάμαρα μοιάζει διάδρομος. Πώς επιπλώνεται, πώς κατοικείται αυτός ο χώρος, δεν έχεις ανάγκη να το σκεφτείς εσύ. Το αποφάσισε προκαταβολικά ο αρχιτέκτονας. Σου έβαλε την πρίζα για την τηλεόραση εκεί που πρέπει να την τοποθετήσεις, σου έβαλε τις απλίκες* εκεί που θα μπει το «καθιστικό», δηλαδή ο καναπές, το χαμηλό τραπέζι και οι δυο τεράστιες πολυθρόνες της μόδας.

Δεν υπάρχει κατάλληλη γωνιά για να εγκαταστήσει η νοικοκυρά την «κόχη» της. Εκεί που θα κουρνιάσει* να πει το καφεδάκι της, να πάρει τη γάτα στην αγκαλιά της, και να αφουγκραστεί* την ανάσα του σπιτιού της. Ίσως γι' αυτό η σημερινή γυναίκα δεν αγαπά το σπίτι της. Ξένο πράμα. Όλα τυποποιημένα, όλα προμελετημένα.* Η απόσταση που μπορείς να απλώσεις το πόδι σου και το χέρι σου. Πόσο πρέπει να σκύψεις το κεφάλι σου όταν σηκώνεσαι όρθιος μέσα στην μπανιέρα, έτσι που να μην κουτουλήσεις στο σώμα του καλοριφέρ που κρέμεται στον τοίχο.

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

Αλλάζουν οι καιροί, αλλάζουν και οι άνθρωποι. Μέσα στις πολυκατοικίες οι άνθρωποι γίνανε αγγλοπρεπείς.* Βλέπεις κάποιον στη σκάλα ή στο ασανσέρ και δε σε χαιρετά. Στέκεται μπροστά σου σαν κολόνα πάγου, φοβάσαι να τον χαιρετήσεις κι εσύ. Δεν ξέρεις καλά καλά συγκατοικός είναι ή ξένος. Έχασαν οι Ρωμοί τη ρωμιοσύνη τους.

Τα μούτρα των συγκατοίκων μου ας μην τα ξέρω. Ξέρω όμως τη φωνή τους, το βήχα τους. Ξέρω της διπλανής μου τον αναστεναγμό και το βογκητό. Βογκά τα βράδια όταν πέφτει στο κρεβάτι της, βογκά και τη νύχτα. Φαίνεται πως έχει άλατα στις κλειδώσεις της και πονεί. Κάθε πρωί στις έξι ακούω το ξυπνητήρι της. Όλα αυτά ακούγονται γιατί το κρεβάτι της είναι δίπλα στο δικό μου και μας χωρίζει ένας τοίχος.

Από το λουτροκαμπινέ συνορεύω με το διαμέρισμα που η πόρτα του είναι απέναντι στην πόρτα του δικού μου διαμερίσματος.

Εκεί πάλι ακούς σπαραχτικές φωνές παιδιού. Κάθε πρωί η μητέρα του προσπαθεί να το ντύσει, εκείνο, αγουροξυπνημένο, αμύνεται, και φαίνεται πως το δέρνει.

- Κυρία μου, φωνάζω εγώ από το παράθυρο του μπάνιου, αφήστε το παιδί να ηρεμήσει. Είναι σε ηλικία που πρέπει να μάθει να ντύνεται μόνο του.[...]

Η ζωή μου μέσα σ' αυτή την πολυκατοικία είχε καταντήσει αφόρητη. Ευτυχώς όμως η οικογένεια αγόρασε δικό της διαμέρισμα και μετακόμισε. Το διαμέρισμα ξανανοικιάστηκε πολύ γρήγορα. Το έπιασε ένας εργένης και ησυχάσαμε.

Μ. Ιορδανίδου,

Η αυλή μας, Βιβλιοπωλείον της Εστίας (διασκευή)

Λεξιλόγιο

απλίκες: φωτιστικά που στερεώνονται στον τοίχο * **θα κουρνιαώσει:** θα κάτσει ήσυχα, θα ηρεμήσει * **να αφουγκραστεί:** να ακούσει * **προμελετημένα:** σχεδιασμένα και προαποφασισμένα * **αγγλοπρεπείς:** απέκτησαν ξενικές συνήθειες, έγιναν τυπικοί *

1^η Δραστηριότητα

«Έχασαν οι Ρωμοί τη ρωμιοσύνη τους.»: Πώς ερμηνεύετε αυτήν την φράση της Μαρίας Ιορδανίδου; Να αναπτύξετε την αποψή σας σε μία παράγραφο 80-100 περίπου λέξεων.

Μονάδες 15

2018 | Φάση 2 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

2^η Δραστηριότητα

- α) Ποια σχήματα λόγου εντοπίζετε στο κείμενο και ποιος ο ρόλος τους στο πεζογράφημα; Να επισημάνετε τουλάχιστον πέντε παραδείγματα. **Μονάδες 5**
- β) Ποιο το είδος του αφηγητή; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο. **Μονάδες 5**
- γ) Να εντοπίσετε το σημείο του κειμένου στο οποίο υπάρχει ευθύς λόγος και να αιτιολογήσετε την χρήση του. **Μονάδες 5**

3^η Δραστηριότητα

Η καθημερινότητα στην πόλη και η ζωή στο διαμέρισμα συχνά οδηγεί τον άνθρωπο σε αδιέξοδο. Πώς, κατά τη γνώμη σας, ο άνθρωπος που ζει στην πόλη θα μπορούσε να βελτιώσει την ποιότητα ζωής του; Να αναπτύξετε την άποψή σε ένα κείμενο 100-150 περίπου λέξεων.

Μονάδες 20